

THEMATIJDSCHRIFT

GRACHTENGEHEIMEN

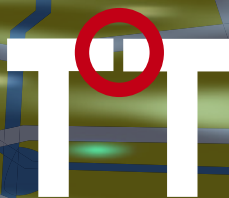
400 jaar grachtengordel

Herengracht 507,
Casanova was hier

Geluk: een boogbrug
met fietsers

Upstairs, downstairs
aan de Keizersgracht

Iedereen een gracht
voor de deur, het kan!

400 jaar grachtengordel

400 jaar geschiedenis, 400 jaar
bewoners, bezoekers en hun verhalen.

In *GrachtenGebeimen* worden ze
boven water gehaald.

FOTO: THOMAS KESSENS

Wonen en werken aan de gracht

18 De laatste bewoners aan de Gouden Bocht: “Wij hebben met dit huis niet alleen onszelf een plezier gedaan, maar ook Amsterdam.” **DOOR ANJA KRABBen**

36 Kruidenier Nieuw Leven: “Dit is een witte buurt, daarom kan ik de winkel makkelijk even achterlaten in handen van een klant” **TEKST EN FOTO ANNA KROON**

49 Kapper Koggink: “Er woonden hier altijd veel *celebrities* maar een aantal zijn overleden of verhuisd.” **TEKST EN FOTO ANNA KROON**

54 Stoffenwinkel Dols & Co: “Voor onze buitenlandse klanten is het aantrekkelijk dat we hier zitten, zij zijn gecharmeerd van de grachten.” **TEKST EN FOTO ANNA KROON**

60 Het Amsterdam Pipe Museum: “Voor een specialisme als dit moet je in de hoofdstad zitten.” **DOOR BARBARA MASTWIJK**

78 De Doopsgezinde gemeente aan het Singel: “Je voelt de lange en veelzijdige traditie in het gebouw.” **DOOR NOËLLE VAN BUREN**

Swart aan de gracht

Al die 17e-eeuwse rijkdom die tot die prachtige stadspaleizen hebben geleid is niet zonder smet verworven. Het wordt tijd ons zwarte verleden te erkennen. Museum Geelvinck neemt het voortouw. Black Heritage Amsterdam Tours geeft rondleidingen door een koloniaal Amsterdam.

DOOR ANJA KRABBen

Pagina 24

De iep, dé boom van Amsterdam

De schoonheid van de grachten wordt mede bepaald door de bomen. Groen in de stad was uniek voor het 17e-eeuwse Europa. Nog steeds is Amsterdam dé bomenstad van Europa, met een hoofdrol voor de iep. Want: geen boom zo fiets-, auto- en vandalismebestendig als de iep.

DOOR BARBARA MASTWIJK

Pagina 28

Upstairs downstairs

Aan Keizersgracht 672, huize Van Loon (nu museum), zou zo een serie gewijd kunnen worden: een Nederlandse ‘Upstairs downstairs’. Een fascinerend inkijkje in de wereld van het vele personeel dat nodig was voor de zorg van het huis en de familie.

DOOR TONKO GREVER

Pagina 32

Casanova was hier

Amsterdam was vanaf de 17e eeuw behalve haven ook een intellectuele vrijhaven, die intellectuelen en vrijdenkers trok: Descartes, Comenius, John Locke, Schopenhauer, John Adams en vele anderen. ‘In welk ander land kan men van een zo volkomen vrijheid genieten?’

DOOR ROY DE BEUNJE

Pagina 40

Inhoud

- 5 Voorwoord
- 6 Boven water
- 12 De grachtengordel als een architectonisch monument van wereldformaat
DOOR BOUDEWIJN BAKKER
- 22 Corruptie aan de gracht
DOOR THIJS BOERS
- 27 Onderduiketage inspireert kunstenaars
- 37 Van schouwburg tot hotel
DOOR ROY DE BEUNJE
- 39 Unieke verzameling gesignde boeken
- 45 Eerbetoen aan Ab
DOOR ANJA KRABBE
- 48 De oudste en breedste brug
- 50 Brand in Mokum
DOOR LEONOR VAN OOSTERZEE
- 55 Het beste uitzicht op de stad vanaf Felix Meritis
- 56 Begraven op stand
DOOR LEON BOK
- 62 Stinkende waterstad
DOOR ANJA KRABBE
- 66 15.000 fietsen en heel soms een lijk
DOOR ANJA KRABBE
- 75 Recept voor rivierkreeft
DOOR JOHANNES VAN DAM
- 76 Iedereen een gracht voor de deur
DOOR ANJA KRABBE
- 80 Met Onze Lieve Heer langs de Amsterdamse grachten
- 81 De burgerlijke hel
- 82 Bijzonder bezit van Hendrick de Keyser
DOOR NIEK SMIT
- 86 Authenticiteit als kunsthistorisch sprookje
DOOR ERRIK BUURSINK
- 88 Colofon
- 89 Bronnen, literatuur

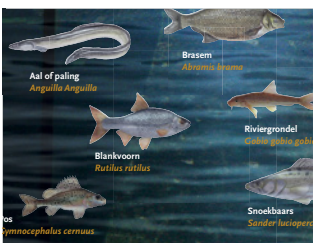

Sijn broek was af

Het zijn er minder dan vroeger, maar nog altijd verdrinken er mensen in de Amsterdamse grachten. En het klopt dat dit vaak wildplassers zijn. "Een groot aantal wordt met open gulp gevonden," aldus de Amsterdamse politie. Niets zo gevaarlijk als dronken aan de waterkant urineren.

DOOR BARBARA MASTWIJK

Pagina 68

Wat zwemt daar?

Het grachtenwater is tegenwoordig zo schoon, nog even en het is als drinkwater te gebruiken. Uitstekend viswater is het zeker. Fileer eens een grote Amsterdamse grachtenbaars (>30 cm) en je hebt een heerlijk stuk vis. Bakken in de room-boter met wat zout en peper.

DOOR GEERT TIMMERMANS

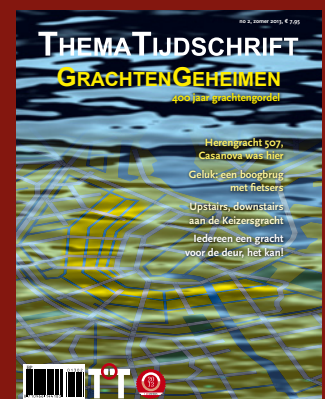
Pagina 72

'De vrije fietser is de mooiste verschijning in de stad Amsterdam'
Fietsen: een geluk of een rotzooi? Pagina 20

Piesen in/aan de gracht, vroeger en nu: openbaar gemak Pagina 65

'Amsterdam's canals are 400 years old this year, but strolling along the waterways never gets old. The scenery includes Golden Age mansions dating to the 17th century, converted warehouses and narrow buildings that sometimes look like they're ready to topple over sideways.'

Mike Corder, The Associated Press, maart 2013

'De grachten, zoo breed als rivieren, vormen op sommige plaatsen ruime kommen, waarlangs bruggen loopen van een aantal bogen achter elkaar. Op alle kruispunten ziet men in de verte weer andere bruggen, andere grachten, schepen en gebouwen, alles in een lichte nevel gehuld, die de afstanden nog groter doet schijnen. De grachten leveren een schouwspel op, dat eenig in de wereld is. Al die grachten, bruggen, breede wateren en eilanden, vormen een zoo groote verscheidenheid van schilderachtige uitzichten, dat hoe lang men er ook rondwandelt, men nooit alles gezien heeft.'

Edmondo de Amicis in *Nederland en zijne bewoners*, 1876

Voorwoord

Voor iedereen bereikbaar

Velen dromen ervan ooit aan een Amsterdamse gracht te mogen wonen. Deels verklaart dat de vaak ongenueanceerde afkeer voor de 'grachtengordelmens', allemaal jaloezie. Ook wij droomden als kind van een huis aan een Amsterdamse gracht, en dan liefst één van de hoofdgrachten. Voor een van ons is het verleden jaar ook korte tijd waarheid geweest. Met een grote liefde een jaar lang genieten aan de Keizersgracht.

Maar als het niet meer zal gebeuren, wonen aan een gracht, ach, erg is dat niet. Want het mooie van de grachtengordel is de grote toegankelijkheid ervan. Ook al woon je er niet, je hebt volop kans grachtenpanden te bezoeken. De Amsterdamse binnenstad is geen museum geworden zoals Venetië of Brugge. Er wordt gewoond, gewerkt, naar school en naar de kerk gegaan, getrouwd, gefeest en uitgegaan. Daarom kan de grachtengordel een belangrijke rol spelen in het leven van elke Amsterdammer. Ook in die van ons.

De persoonlijke herinneringen zijn goed en slecht. Logeren bij grootouders die een café hadden aan het Amstelveld, café Het Hoekje, nu café Marcella. Ouders die vertellen hoe ze beiden aan de Prinsengracht hebben gewoond, de een zelfs in een prachtig 17e-eeuws pand met klokgevel en achter een grachtentuin. Hoe ze zijn getrouwd in De Duif, waar de liefde ooit begonnen is, de een flirtend vanuit de kerkbank naar de ander, die op het altaar stond als acoliet.

Diezelfde acoliet heeft later jarenlang zijn 'eigen kerk' gehad aan de Keizersgracht, de Onze Lieve Vrouwekerk op nummer 220. Hij zong in het koor van deze kerk. "Een van de weinige kerken in Amsterdam waar nog elke zondag een Latijnse mis te horen is," zei hij altijd met trots. Na zijn vut nam hij zijn oude beroep weer op en werd onbezoldigd koster in deze kerk, wat inhield dat hij zich gedroeg alsof hij er de baas van was. Later werd de kerk door de katholieke gemeenschap gedeeld met de Surinaamse katholieke gemeenschap én de Syrisch-orthodoxe gemeenschap. Wat er toe leidde dat hij op zijn sterfbed driemaal werd bediend, door drie verschillende

Iedere Amsterdammer is smoorverliefd op zijn stad en dat komt door de grachtengordel. Die heeft de stad zelfvertrouwen gegeven.

Burgemeester van Amsterdam Eberhard van der Laan in *De Groene Amsterdammer*.

priesters met een net iets andere geloofsovertuiging.

Ook een mooie herinnering: werken in gebouw Felix Meritis aan de Keizersgracht toen het nog het Shaffy Theater was. Het was een feest door het imposante gebouw te mogen dwalen. Sommige delen waren verboden terrein, waaronder de koepelzaal, waar het archief van de CPN te vinden was, en het observatorium daarboven; nu heeft iedereen de mogelijkheid dit te bezoeken! (zie p. 55). Het theater deelde toen het gebouw met de CPN. Waar nu het restaurant is werd *De Waarheid* gedrukt. Het theaterbezoek werd mede begroet door de portier van de CPN, meestal een hardcore communist, die in een portiersloge in de gang zat. Twee totaal verschillende werelden ontmoetten elkaar hier.

Nare herinneringen zijn er ook. De dodelijke val van een geliefde uit het raam van een huis op de Prinsengracht, naast de Westertoren. Liggen onder een MRI-scan in het Prinsengrachthuis en horen dat het niet

in orde is. Maar ook dat hoort bij een stadsdeel waar geleefd en dus gestorven wordt.

Ouders, vrienden, andere familieleden woonden en wonen aan de grachten. Zijn wij jaloers op ze? Nee. Maar toch... soms kriebelt het nog. En het kan nog steeds. Want ook dat is bijzonder aan de Amsterdamse grachten, je hoeft niet rijk te zijn om er te kunnen wonen. De meeste van onze vrienden en familieleden die het geluk hebben aan een gracht te wonen doen dit in een sociale huurwoning of, vroeger, een studentenkamer. En dat kan nu nog steeds. Neem een van onze moeders. Na jaren met man en kinderen gewoond te hebben in de Pijp, Amsterdam-Oost en -West, is ze als weduwe teruggekeerd naar haar oude buurt. Ze woont nu aan de Amstel, vlakbij het Amstelveld, waar ze als kind woonde. In een nieuwbouwpand, 'gewoon' sociale woningbouw, dat er van de buitenkant zeker niet fraai uitziet, maar wat maakt het uit, ze kijkt uit op Carré! ■

ROY DE BEUNJE EN ANJA KRABBen